

УДК 338

Юрик Ю. – ст. гр. РВ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БІОЕТИКИ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: Чоп Т.О.

Yuryk Y.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

CURRENT PROBLEMS OF BIOETHICS IN THE CONTEXT OF THE ENVIRONMENTAL CRISIS IN UKRAINE

Supervisor: Chop T.

Ключові слова: біоетика, війна, екологічна криза

Keywords: bioethics, war, ecological crisis

Сьогодення вимагає від нас нових підходів, нового бачення щодо багатьох аспектів нашого життя та діяльності. Приходить певний час і людство усвідомлює життєву необхідність проведення суттєвих змін, зокрема це стосується усвідомлення того, що досягти прогресивного розвитку в будь-якій сфері діяльності людини не можливо без високого рівня моралі, моральних норм та цінностей. Таке розуміння було викликано необхідністю задоволення найважливішої потреби кожної людини на землі – потреби безпеки. Це також стосується як кожної живої істоти, так і нашої планети в цілому. Саме вивченням таких аспектів займається така наука як біоетика.

Окремою проблемою, яка набуває особливої ваги в умовах повномасштабної війни росії проти України є екологічні аспекти біоетики. Про катастрофічний вплив на українську екосистему потрібно говорити нагально, оскільки стан атмосферного повітря, води та ґрунтів безпосередньо впливають на якість життя людини і не лише українців. «Природа не знає кордонів» і яскравим прикладом цього вислову є трагедія Чорнобильської катастрофи, а сьогодні - це перманентна загроза ядерної катастрофи, в епіцентрі якої ми живемо ось уже 20 років.

Війна перевіряє на міцність усі екологічні конвенції, реальна дія яких виявилась недійсною в умовах російського «екоциду», і це дійсно трагедія, адже значення української екології для Європи є очевидним. Наша екосистема – це 35% біорізноманіття Європи, 70 тис. біологічних видів, 16% територій лісів, 63 тис. річок, Дніпро - четверта за довжиною річка в Європі, 11% Карпатського гірського масиву, де росте третина всіх видів рослин Європи, знаходиться саме на території України. Руйнування екорівноваги в одній геолокації автоматично торкається стану інших.

Трагічна ситуація з тотальним нищенням українського біорізноманіття почала вимальовуватись вже на початку військових дій, з 2014 року. Донеччина є територією, де на початку ХХ століття було організовано більшість перших заповідників [1]. Про особливості крейдової флори Придінців'я, Кам'яних могил, Святих гір і приазовських кіс було написано понад 2 тис. наукових досліджень. Величезні території заповідників надзвичайно постраждали ще до повномасштабної війни, так, наприклад, був повністю знищений регіональний ландшафтний парк «Донецький кряж», а національний природний парк «Меотида» втратив найбільші в Європі колонії рідкісних навколводних птахів, які тепер повністю покинули цю територію. На Луганщині ще

під час АТО внаслідок неконтрольованого видобутку вугілля відкритим способом було пошкоджено майже всі найбільші заказники регіону.

Активна фаза війни поглибила проблему до рівня екокатастрофи. Обстріляні хімічні заводи, виділення небезпечних речовин та тепла від вибухів снарядів та бомб, токсична органіка, яка окислює ґрунти. Ми втрачаємо найцінніше – наші родючі землі та воду.

Ось лише декілька прикладів екокатастроф минулого року: витік аміаку на "Сумихімпромі", пожежі у лісах Чорнобильської зони, ситуація на ЧАЕС. Про сучасний стан екології України на конференції ООН з проблем води обговорювалась проблема Каховської ГЕС, де внаслідок минулорічного руйнування рашистами шлюзів Україна втрачає тисячі кубометрів прісної води, що вплине на майбутній урожай. В Дністрі, Дніпрі та Сіверському Дінці значно перевищена концентрація ртуті, міді, цинку, марганцю, зазнають поранень морські ссавці. Масово гине риба, не отримує доступ до води населення. Лише за попередніми оцінками Міністерства захисту довкілля, росія завдала довіллію України збитків на 37 мільярдів євро [2].

Інша сторона екологічної катастрофи спричинена не ззовні, а зсередини: поставлено на паузу впровадження екологічних реформ, відкладені економічні закони, обмежені перевірки Держекоінспекції, недоступна для громадськості процедура оцінки впливу на довкілля (ОВД), закрито доступ до багатьох екологічних даних, скасовано режим тиші у лісах, спрощено розорювання степів та лук [3]. Відбувся провал впровадження моніторингу промислового забруднення («моніторингу на трубі»), оскільки в Постанові КМУ «Про затвердження Порядку запровадження обов'язкових автоматизованих систем контролю викидів забруднюючих речовин» від 28 березня, 2023 року вимога встановлення систем буде дійсною лише за 5 років після припинення або скасування дії воєнного стану, а саме встановлення має здійснюватися на нове обладнання. Відповідно, дата впровадження стає гіпотетичною, і доволі відносною, зважаючи на те, що головними забруднювачами є старі промислові об'єкти [4].

Таким чином, невідворотність екологічної катастрофи для України очевидна. Питання лише в тому, наскільки самі українці та світ усвідомлюють це. Наскільки ми готові бути на сторожі впровадження нагальних заходів щодо подолання наслідків цієї катастрофи, планування та впровадження прозорого та сучасного механізму контролю та функціонування промисловості. В цьому контексті використання основних аспектів біоетики, її актуальності для наукових досліджень, оцінки стану навколишнього середовища, запровадження на рівні освітніх заходів є надважливими.

Література:

1. Більшість заповідних територій в ато пошкоджено війною (2018). URL: <http://epl.org.ua/environment/bilshist-zapovidnyh-terytorij-v-ato-poshkodzhenovijnoyu/>
2. Глава Міндовкілля розповів у ООН про шкоду, якої завдає екології російська війна (2023) <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3687142-glava-mindovkillarozpoviv-u-oon-pro-skodu-akoi-zavdae-ekologii-rosijska-vijna.html>
3. Чому євроінтеграція за два роки неможлива: приклад екологічних реформ. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/6/696750/>
4. Уряд дозволив промисловості безконтрольно труїти українців. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/04/12/699068/>
5. росія завдала збитків українській екології на два трильйони гривень – Міндовкілля. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3678485-rosia-zavdala-zbitkiv-ukrainskij-ekologii-na-dva-triljoni-griven-mindovkill.html>